

„Összegyűlve összeférünk”

Kelemen Ferenc beszélgetése Sinkovits Imrével

– Szeretettel és tisztelettel köszöntöm Önt, és arra kérem, mondja el hallgatóinknak, hogyan fogadták Magyarországon az erdélyi sikorsorozatot, mármint a Nemzeti Színház erdélyi sikorsorozatát?

– Nagyon szépen köszönöm, hogy lehetőséget kapok arra, hogy a marosvásárhelyi hallgatóságához s az erdélyi magyarokhoz szólhatok közös nyelvünkön. Előbb tán arról beszélnék, hogy milyen élményekkel, milyen gondolatokkal, s milyen tanulsággal tértem haza a Székelyföldről. Mert hisz Kolozsvárott jártam már korábban s többször; ám Székelyföld magyarságát most ismertem meg. Meg kell valljam, hogy példát adtak nekem, példát mutattak oly módon, hogy én ott nyertem vissza újra hitemet, erőmet és elszánt akaratomat abban a küzdelemben, amelyet a világ 16 milliónyi magyarsága folytat létéért, fennmaradásáért. Idehaza módomból s lehetőségem volt évtizedeken keresztül magyar színésznek lenni. Ám, hogy mit jelent Erdélyben, a mai Románia területén kisebbségi magyarnak lenni, abból az ottani emberek adtak nekem példát, erőt, biztatást, hitet. Én ezt szeretném megköszönni sok-sok elmondhatatlan élményem, emlékem mellett... Hogy itthon hogy fogadták? A Magyar Televízió – ebből idézőjelbe tenném mind a két szót – egy háromperces híradó-interjúban közölte azt, amit az itthoni szabadliberálisok fanyalogva elfogadnak ebből az egész kirándulásból, holott ez történelmi jelentőségű út volt, mert még soha tíz napon keresztül a Magyar Nemzeti Színház nem járt Kolozsvárott, Sepsiszentgyörgyön, Csíkszeredában és Marosvásárhelyt. Erről ugyan készült egy másfél órás film Cselényi László szorgos munkája nyomán, ám mindeddig még a Magyar Televízió nem tűzte műsorára, és ki tudja, melyik éjszakai vagy hajnali órát tartják majd méltónak arra, hogy műsorra tűzzék. Ennyit az itthoni fogadtatásról. De még egyszer visszatérnék arra, hogy mi maradt a mi lelkünkben. A mi lelkünkben az maradt, hogy összetartozunk, hogy egymást éltetjük... Csak egy példát mondok. A Salvator kápolna mellett, a Kis-Somlyó hegyen, tíz nappal a nagy pünkösdi zárándokút előtt összetalálkoztam Kedves Béla remetével, s kérdeztem tőle: – Miért választotta ezt? – Az okot vagy a helyet? – kérdi. Mire én tapintatosan: – A helyet. – Mert itt közelebb vagyok Istenhez, s ekként az igazsághoz. – S nem zavarja a magány? – A tavaly még zavart, mert volt egy társam, ám kértem, hagyjon magamra. – Ő nem hallgatja a Magyar Rádiót, ő még tud magyarul.

– Tisztelt Sinkovits Imre, azért kérdeztem, a „visszhangról”, mert magyarországi ismerőseimmel, jó barátaimmal is beszélgettem erről. Kérdeztem őket, mit szólnak

ahhoz, hogy mekkora ünneppsorozat volt Erdélyben a Nemzeti Színház vendégjátéka alkalmával. Erre húzták a vállukat, és azt mondták, hogy hát kit érdekel az, hogy a Nemzeti Színháznak Erdélyben mekkora sikere volt. Bevallom őszintén, egy kicsit fáj ez nekem.

– Itt közbe kell szólnom. Ezek az urak vagy tán elvtársak, nekem nem „elvem társai”, valamit nagyon nem értenek. Valamit nagyon nem értenek, és nagyon nagy baj, hogy nem értik, miről van itt szó. Csak az indulat hangján tudok beszélni az itthoni fogadtatásról s állapotokról. És a könny, a torkomat szorongató könny, elragadtatás és hála és köszönet hangján az ottani fogadtatásokról s állapotokról. Negyvenöt éve vagyok színész; énnekem ilyen élményem, mint amit én Erdélyben végigéltem tíz napon keresztül, nem volt. És teljesen mindegy, és kérem a kedves hallgatókat, most figyeljenek: teljesen mindegy, hogy magyar közönséggel magyar kollégákkal vagy román kollégákkal találkoztam Kolozsvárott, akik virágsziromesőt hullajtottak ránk a második előadáson a zsinórpadról. Marius és Miriam és Geo a barátunk, mert ők valahol megértették azt, amit az itthoni urak és elvtársak nem tudtak megérteni, hogy az emberségben, a művészetben, a kultúrában lehet közelíteni. Lehetünk toleránsak egymás nyelve és szokásai iránt. Sőt, e többnyelvűségből, a többféle kultúrából, e többféle ízlésből és szokásokból és hagyományokból áll össze az, ami felé állítólag igyekszik Európa. Márpedig igencsak sajátos, hogy a mi arcunkra rá akarnak erőltetni egy amerikai jenki arcot, egy Janus-arcot, aminek semmi köze az európai magyar kultúrához, de semmi köze a román kultúrához, ez egy teljesen idegen, más világból jött, nagyon jól pénzelt maffiának az eredménye, munkálkodása és gáncsoskodása. Nagyon röstellem, hogy az indulat hangján kell szólnom, miközben a szeretet, a megilletődöttség hangját szeretném elsősorban megszólaltatni, de bizony igencsak fáj. Igencsak fáj! És fáj ez különösen most, amikor ez az ország, a 16 milliányi magyarság, amelyet 15-re zsugorítanak egyes hírlapírók, a Magyarok Világszövetségének III. Világtalálkozója készül. Erre nem volt példa. Utoljára csak jelképesen, 1938-ban, az Eucharisztikus Világkongresszus idején. Jönnek ám a hangok különböző politikusoktól a szomszédos országokból, hogy összehangolt maffiamunka folyik itt, és történik a kisebbségek felizgatásával a magyar kormányzat részéről. Hát én ezen csak mosolyogni tudok. Mosolyogni tudok, mert mutassanak nekem még egy népet, még egy nemzetet Kelet-Közép-Európában... vagy akár egész Európában, amelyiket ilyen csapás ért egymás után kétszer: 1920-ban és 1945-ben. Mutassanak még egyet! Mutassanak nekem még egy olyan országot, ahol annyi elszakított honfitársunk és vérünk él egy másik ország közigazgatása alatt! – hogy finoman fogalmazzak. Mutassanak még egyet! Hát persze, hogy a mi kisebbségi problémánk és gondunk jóval nagyobb, és abban reménykedem, hogy a Világtalálkozó eléri a célját, minden gáncsoskodás, akadémikus ellenére is, hogy valahol azt

az egységet tudjuk megmutatni, amit én Önöknél tapasztaltam, Erdélyben. Azt az egységet, azt az összefogást. Hát persze, hogy természetes: ott is vannak, akik... ki így, ki úgy képzelet el, de az igazi szemetet azt kiszórják maguk közül. Ahogy Keresztury Dezső mondja: „Ne izgasd magad, Imre, ez úgyis kihullik az idő rostáján”. Így igaz, Dezső bátyám! Csak hát egy baj van, hogy kurtára szabott az időnk. Már tudniillik az enyém, teszem azt. A másik gondolat pedig, ami ilyenkor eszembe jut: Illyés Gyula verséből néhány sor:

„Magatokat se sirassátok,
ha majd a csönd honába térek.
Valahányszor jelent kiáltok,
ha összegyűlve összefértetek”.

Én nagyon szeretném remélni és hinni, mi több meggyőződés, hogy Illyés Gyula szelleme ott lesz a Világtalálkozón, ő jelent kiált, mi pedig összegyűlve összeférünk.

– *Valóban hisz abban, hogy közös fájdalmainkat és örömeinket a költőt idézve „békévé oldja az emlékezés”, itt pedig a találkozás?*

– Hogy „békévé oldja az emlékezés”? Hát jó lenne! Nagy szükségünk lenne rá. Nem vagyok jó. Nem tudom előre megjósolni, de azok, akik részt vettek az előkészítésben, s azok, akik jelentkeztek erre a találkozóra, azoknak a személye, csoportosulása, egyesülése számunkra záloga annak, hogy összegyűlve összeférünk, és még a további utat is meglegeljük. Magam szerepe ebben nem különösebb, egyéni küldöttként veszek részt, valamint a nyitóünnepségen Illyés Gyula *Bartók*jával lépek fel... Illyés Gyula ebből a verséből most a kezdősorokat szeretném idézni:

„Hangzavart? Azt, ha nekik az, ami nekünk vigasz.”
Majd egy kicsit ugorva a versben:
„Hogy van, van lelke még a népnek? Él s hangot ad.”

Ezt az élő néphangot hiszem, hogy fel tudjuk támasztani... S hiszem azt is, miként már említettem, hogy meglegeljük a közös továbbvezető utat anélkül, hogy szomszédjaink és más hasonló gondok között vergődő államok vezetői közül, politikai küzdelmeink közepette, bárkit is megsértenénk. De hát az Isten szerelmére, valahol értsenek meg már bennünket is! Azt kérem a Jó Istentől, hogy világosítsa meg az elménket. Soha nem volt még szükség ennyire a küzdelemre, hogy ne csökkenjünk, ne apadjunk...

(Az interjú az 1993 januárjában készült beszélgetés szerkesztett változata)